

УДК 347.4

П. Д. Гуйван

ОБҐРУНТОВАНІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО СПРАВЕДЛИВОСТІ Й ЗАКОННОСТІ

Постановка проблеми. Згідно з Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція), скарга проти держави-підписанта цього акта може бути подана лише тоді, коли відповідного захисту права особі не вдалося досягти в усіх інстанціях національного судівництва. Тобто визначальною для захисту порушеного права є неспроможність держави здійснити це на рівні свого правозастосування. Отже, крім вирішення конкретних справ, призначення Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Європейський суд) є набагато ширшим. Воно полягає в забезпеченні додержання державами положень Конвенції, усуненні недоліків системного характеру, які лежать в основі виявлених Судом порушень, усуненні підстав для надходження до Суду нових заяв шляхом приведення національного законодавства до європейських критеріїв, коригування правозастосовної практики тощо.

У Конвенції (стаття 30) указується, що Європейський суд не може допустити під час розгляду справи результату, який буде несумісним із постановленим раніше рішенням. Тому практика цієї інституції має прецедентний характер: рішення у справі має враховуватися під час подальшого розгляду аналогічної справи. Утім інколи ЄСПЛ змінює свої правові позиції, підкреслюючи, що ця зміна є виправданою, бо сприяє розвитку права. Такий підхід переважно має підтримку серед науковців, хоча, як вважається, певною мірою не узгоджується із засадами принципу юридичної визначеності [1, с. 301]. Отже, практику Європейського суду варто зарахувати до переконливого прецеденту, який притаманний і англосаксонській, і романно-німецькій правовим сім'ям. У рішеннях ЄСПЛ формулюються правові позиції, які мають юридичну значущість як для судів національних судових систем, так і судів держав, проти яких такі рішення ухвалені.

Для правильного розуміння ролі Європейського суду обов'язково необхідно усвідомити, що, попри існування так званої доктрини четвертої інстанції, насправді ЄСПЛ такою інстанцією не є. Так, у справі «Кеммаш проти Франції» вказується, що до змісту призначень Суду не входить суміщення національних рішень з Конвенцією без шкоди для його можливостей. Роль Суду полягає не в оцінюванні фактів, які призвели національний суд до прийняття такого, а не іншого рішення. Якби це було інакше, Суд виступав би як суд третьої чи четвертої інстанції, що означало б нехтування обмеженнями, накладеними на його дію [2, п. 44]. Тому ЄСПЛ є не апеляційним чи касаційним судом, а також не судом, який скасовує рішення судів держав-учасників Конвенції, що є сторонами у справі. Він також не вправі переглядати остаточні рішення національних судів. Тож відповідачем у справах, які розглядаються в Європейському суді, визнається не сторона у справі, що вирішена на національному рівні правозастосування, а конкретна держава.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням стосовно ефективності й результативності судочинства у світлі вимог його справедливості, встановлених у прецедентній практиці ЄСПЛ, присвятили свої дослідження такі науковці, як В.Є. Мармазов, А.С. Мацко, І.С. Піляєв, П.М. Рабінович, Д.М. Супрун, О.М. Толочко, Р.О. Куйбіда, С.В. Шевчук, Д. Гомьєн, Д. Харріс та інші. Однак дослідження проблематики не завершене й потребує продовження. Наприклад, актуальним є досягнення максимальної справедливості апеляційного та касаційного судочинства шляхом перегляду судових рішень на предмет їх обґрунтованості, мотивованості, а отже, законності. Також відсутній серйозний аналіз питань щодо відповідності окремого процесуального інструментарію потребам справедливого судівництва та необхідності нормативного коригування в цій сфері.

Метою статті є напрацювання пропозицій щодо розвитку законодавства й судової практики в зазначених напрямках на основі вивчення сутності права на справедливий суд у сенсі його тлумачення європейською правозастосовною інституцією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейський суд, як указувалося, не може регулювати відносини сторін, відкидаючи чи змінюючи матеріально-правові приписи національного законодавства. Він лише забезпечує, щоб норми матеріального права застосовувалися в належний спосіб з дотриманням засад правової визначеності, зокрема обґрунтовано та мотивовано. Суд неодноразово стверджував, що, згідно зі статтею 19 Конвенції, його завдання полягає в забезпеченні дотримання Договірними державами взятих ними зобов'язань за цим актом. Отже, до його функцій не належить розгляд помилок, яких припустився національний суд під час вирішення питань факту чи права, крім випадків, коли вони призвели до порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією. Поважаючи принцип стабільності, суд повторює, що слово «законний» і словосполучення «відповідно до процедури, встановленої законом» за своєю сутністю відсилають до національного законодавства й устанавлюють зобов'язання забезпечувати дотримання матеріально-правових і процесуальних норм законодавства [3, п. 180]. Отже, саме національні органи, передовсім суди, повинні тлумачити й застосовувати національний закон. Але разом із тим недотримання ними національного закону призводить до порушення Конвенції, і ЄСПЛ може та повинен перевірити, чи дотримано цей національний закон (рішення у справах «Бенхем проти Сполученого Королівства» [4, п. 41] та «Асанідзе проти Грузії» [5, п. 171]).

Отже, Європейський суд не займається обґрунтуванням чи спростуванням рішення національних судів за суттю, він не встановлює факти замість установлених останніми (рішення у справі «Домбо Бегеер Б.В. проти Нідерландів» [6, п. 31]). Надані Суду матеріали, спостереження й висновки заявниками у справі, звісно, розглядаються і досліджуються ним, але це не гарантує результату розгляду на їхню користь [7, п. 201]. Хоча стаття 6 Конвенції гарантує право на справедливий судовий розгляд, вона не встановлює правил допустимості доказів як таких, це, відповідно, є питанням, яке регулюється передусім національним законодавством (рішення у справах «Шенк проти Швейцарії» [8, п. п. 45–46], «Тейшейра ді Кастро проти Португалії» [9, п. 34]). Принципово визначати, чи можуть певні види

доказів, наприклад, докази, здобуті в незаконний спосіб, бути допустимими й чи справді заявник був винним, не є завданням Суду. Він повинен вирішити питання про те, чи було справедливим провадження у справі загалом, включаючи спосіб, у який здобуті докази [3, п. 273].

Отже, мотивація та обґрунтування судового рішення повинні бути в належний спосіб здійснені саме національним судівництвом. За позицією ЄСПЛ, це має визначальний вплив на забезпечення справедливого судового розгляду в контексті належного доказування. Адже необхідний результат досягається лише за наявності в судовому рішенні достатніх підстав та аргументів, на основі яких воно ухвалене. Він, зокрема, вказує, що, відповідно до правил, установлених прецедентним правом, яке відображає принцип належного здійснення правосуддя, у рішеннях судів мають бути належним чином указані підстави, за якими вони ухвалені [10, п. 29]. Незазначення судом у мотивувальній частині рішення результатів оцінювання окремих доказів, на яких ґрунтуються позиції осіб, що беруть участь у справі, а також замовчування окремих доказів, що містяться в справі, і доводів, за якими суд відхиляє ті чи інші докази, призводить до необґрунтованих і немотивованих висновків і, як наслідок, до винесення неправомірних з погляду норм матеріального права судових рішень [11, с. 109]. Ігнорування доводів скарги заявника може бути підставою для скасування судового рішення. Наприклад, Європейський суд у рішенні «Нечипорук і Йонкало проти України», розглядаючи питання про справедливість провадження в ній, визнав, що реакція як суду першої інстанції, так і Верховного Суду на аргументи заявника є вражаюче недостатньою та неадекватною.

Утім ЄСПЛ не вимагає, щоб у рішенні містився докладний звіт по кожному аргументу сторін. Міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною залежно від характеру рішення. Отже, на думку ЄСПЛ, суд може не давати відповіді на простий аргумент сторін, але, вибираючи лаконічну відповідь, суд може дати підставу для неясності, через що ЄСПЛ зобов'язаний глибоко вивчити справу, щоб переконатись у тому, що правила справедливого процесу не були порушені [12, с. 420–422]. Загальновідомо, що дефект надмірної лаконічності мотивації рішення найчастіше проявляється у вердиктах судів апеляційної та касаційної інстанцій. Ці судові рішення бувають настільки короткі, що з їхнього змісту не можна встановити, якими фактами й обставинами справи керувався правозастосовний орган, виносячи їх. У таких ухвалах практично не видно, що доводи заявників були почуті, взяті до уваги або не прийняті з певних міркувань, не зазначені мотиви та обґрунтування застосування тих чи інших норм права. Це, звісно, є серйозною проблемою й не додає довіри до суду. Тому вважаємо за необхідне в національних процесуальних кодексах більш жорстко врегулювати необхідність обґрунтування та мотивування рішень судів усіх інстанцій під загрозою їх незаконності.

Власне, перегляд рішень судів запроваджений задля виправлення помилок, допущених у попередньому розгляді, і завдяки цьому для досягнення правової визначеності судівництва. Разом із тим неправильне використання цього інструментарію може призводити й до зворотного результату, що тягне порушення прав осіб на

незмінність остаточного рішення (*res judicata*). Це змусило державу Україна відповідно реагувати, аби зменшити кількість негативних висновків з боку європейської правозастосовної інституції. Так, у 2001 році нормативно скасовано можливість перегляду остаточного судового рішення в порядку нагляду. Однак Європейський суд продовжує досить часто критично оцінювати українську практику перегляду судових вердиктів за іншими процедурами. Наприклад, Суд визнав порушенням права на справедливий судовий розгляд, передбаченого ст. 6 Конвенції, подання нової касації прокуратурою та відкриття за цією заявою нового провадження й перегляд справи за нововиявленими обставинами (справа «Лізанець проти України») [13, п. п. 33, 35]. Унаслідок невинуватеного перегляду остаточного рішення (як нововиявленою безпідставно визнано таку обставину: Конституційний Суд України визнав неконституційними обмеження прав і свобод особи в Законі України «Про державний бюджет на 2001 рік») сума відшкодування заявнику була зменшена з 80000 грн. до 10000 грн.

Невизначеність і певна суперечливість чинного національного законодавства стосовно запровадження й регулювання правових механізмів апеляційного та касаційного переглядів рішень також може призвести до порушення права на справедливий суд під час здійснення й захисту суб'єктивних прав особи. Стаття 6 § 1 не зобов'язує держав-учасниць засновувати суди апеляційної та касаційної інстанцій, однак, коли такі суди існують, держава має забезпечувати гарантії сторонам у справі відповідно до цієї статті (рішення у справі «Андреєва проти Латвії») [14, п. 97]. Однак спосіб застосування статті 6 § 1 до проваджень в апеляційному суді залежить від специфічних ознак цих проваджень; необхідно враховувати провадження загалом у встановленому національним законодавством порядку, а також роль, яку відіграють у розгляді проваджень апеляційні (рішення у справі «Гелмерс проти Швеції») [15, п. 31] або касаційні (рішення у справі «Леваж Престаьон Сервіс проти Франції») [16, п. п. 44–45] суди.

Окреме питання про ті встановлені нормативно ситуації, коли рішення суду набуває статусу остаточного відразу після винесення його судом першої інстанції. На наше переконання, у такому разі порушується правова визначеність під час здійснення судівництва шляхом незабезпечення стабільності законних очікувань. Так, у справі № 554/11212/14-ц Апеляційним судом Полтавської області винесено ухвалу, якою відмовлено у відкритті апеляційного провадження. При цьому суд зазначив, що в апеляційному порядку окремо від судового рішення можуть бути оскаржені лише ті ухвали місцевого суду, які прямо вказані в статті 293 Цивільного процесуального кодексу України. Однак такий підхід суперечить Основному Закону України, міжнародним правовим актам, які є джерелом національного права, і порушує право особи на доступ до правосуддя.

Насправді перелік ухвал суду першої інстанції, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду, не є вичерпним. Про це чітко вказав Конституційний Суд України в рішенні від 22 квітня 2014 року в справі № 4-рп/2014 за конституційним зверненням громадянина Рейніша Леоніда Валерійовича щодо офіційного тлумачення положення пункту 10 частини 1 статті 293 Цивільного процесуального кодексу України (у редакції, що діяла на той

час) у взаємозв'язку з положеннями пункту 8 частини 3 статті 129 Конституції України.

У цьому рішенні Конституційного Суду України, зокрема, вказується таке: «Конституцією України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Відмова суду в прийнятті позовних заяв, скарг, оформлених відповідно до процесуального закону, є порушенням права на судовий захист, яке за статтею 64 Конституції України не може бути обмежене. Здійснення судочинства на засадах, визначених в Основному Законі України, – це конституційна гарантія права кожного на судовий захист. Однією з таких засад є забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом. У Рішенні № 11-рп/2007 КСУ зазначив, що можливість оскарження судових рішень у судах апеляційної та касаційної інстанцій є складовою права особи на судовий захист; перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку гарантує відновлення порушених прав і охоронюваних законом інтересів людини і громадянина.

Принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду конкретизовано в главах 1, 2 розділу V Цивільного процесуального кодексу, якими врегульовано процедуру перегляду рішень та ухвал суду в цивільному судочинстві. Зокрема, у частині першій статті 293 Кодексу міститься перелік ухвал суду першої інстанції, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду. Згідно з частиною другою статті 293 Кодексу заперечення на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду. Аналіз положень цих статей дає підстави для висновку, що вони встановлюють особливості оскарження ухвал суду першої інстанції, а саме – разом із рішенням суду або окремо від нього. За правовою позицією КСУ положення пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України стосовно забезпечення апеляційного оскарження рішення суду, крім випадків, визначених законом, необхідно розуміти так, що у цивільному процесі апеляційному оскарженню підлягають ухвали за винятком випадків, коли таке оскарження заборонено законом (Рішення № 3-рп/2010, № 12-рп/2010, № 18-рп/2010); *перелік ухвал суду першої інстанції, що можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду, наведений у статті 293 Кодексу, не є вичерпним*».

На жаль, цей припис Конституційного Суду України проігнорований під час побудови статті 353 Цивільного процесуального кодексу України в новій редакції. Між тим Конституція України як Закон прямої дії має найвищу юридичну силу, а офіційне тлумачення конституційних положень здійснюється Конституційним Судом України, який у цілій низці рішень висловив правову позицію щодо права на оскарження судових рішень і доступу до правосуддя, згідно з якою кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку; суд не може відмовити у правосудді, якщо особа вважає, що її права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав і свобод; відмова суду в прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист,

яке, згідно зі статтею 64 Конституції України, не може бути обмежене (пункти 1, 2 резолютивної частини Рішення від 25 грудня 1997 року № 9-зп, абзац 7 пункт 3 мотивувальної частини Рішення від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012).

Перегляд судових рішень в апеляційному й касаційному порядку гарантує відновлення порушених прав та охоронюваних законом інтересів людини та громадянина (абзац 3 підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 грудня 2007 року № 11-рп/2007). Отже, конституційний принцип забезпечення апеляційного й касаційного оскарження рішення суду гарантує право звернення до суду зі скаргою в апеляційному чи касаційному порядку, яке має бути реалізоване, за винятком установленої законом заборони на таке оскарження. Тобто мова йде про те, що чинним законодавством кожній особі гарантовано право оскарження судових рішень, при цьому держава забезпечує й гарантує громадянину саме право на перегляд судового рішення. Забезпечення права на апеляційне й касаційне оскарження включає як можливість оскарження судового рішення, так й обов'язок суду прийняти та розглянути подану апеляцію чи касацію [17].

З огляду на статтю 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», яка передбачає, що суди застосовують під час розгляду справ Конвенцію та практику Європейського суду як джерело права, необхідно вказати й на правові позиції ЄСПЛ стосовно доступу до правосуддя та права перегляду судових рішень. Так, у низці рішень Європейського суду, який має юрисдикцію в усіх питаннях, що стосуються тлумачення й застосування Конвенції, закріплено, що право на справедливий судовий розгляд може бути обмежено державою, лише якщо це обмеження не завдає шкоди самій сутності права. При цьому Суд нагадає в рішенні у справі «Мельник проти України» [18, п. 22], що право на суд, одним з аспектів якого є право доступу до суду, не є абсолютним; воно може бути обмеженим, особливо щодо умов прийнятності скарги. Однак право доступу до суду не може бути обмежене таким чином або такою мірою, що буде порушена сама його сутність. Ці обмеження повинні мати законну мету й дотримуватися пропорційності між використаними засобами та досягнутими цілями Такого самого висновку ЄСПЛ дійшов у справі «Голдер проти Об'єднаного Королівства» [19, п. 36].

У справі «Скорик проти України» [20] Європейський суд нагадав, що, «відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, якщо в національному правовому порядку існує процедура апеляції, держава має гарантувати, що особи, які знаходяться під її юрисдикцією, мають право у апеляційних судах на основні гарантії, передбачені ст. 6 Конвенції. Мають бути враховані особливості провадження, що розглядається, та сукупність проваджень, що здійснювались у відповідності з національним правопорядком, а також роль апеляційного суду у них». Такий же висновок зроблений і у справі «Подбієльські та ППУ Полпуре проти Польщі» [21, п. 62]. У рішенні у справі «Воловік проти України» ЄСПЛ підкреслив, що, беручи до уваги особливості порядку апеляційного оскарження за українським законодавством, право заявника на доступ до апеляційного суду було захищено основоположними гарантіями, передбаченими статтею 6 Конвенції.

Ґрунтуючись на зазначеному вище, Суд дійшов висновку, що заявнику відмовлено в доступі до суду. Отже, Суд відхилив зауваження Уряду й установив, що в цій справі порушено пункт 1 статті 6 Конвенції [22, п. п. 53, 61].

Повертаючись до справи № 554/11212/14-ц [23], варто зазначити, що Октябрським районним судом м. Полтави як судом першої інстанції винесене рішення у вигляді ухвали, яка не підлягає апеляційному оскарженню. Відтак позивач був позбавлений можливості подати заперечення на ухвалу місцевого суду про відмову в закритті провадження, включивши його до апеляційної скарги на рішення суду. Водночас Апеляційний суд відмовився прийняти окрему апеляційну скаргу на ухвалу місцевого суду про відмову в закритті провадження. У такий спосіб апеляційний суд позбавив позивача конституційного права на перегляд рішення в апеляційному порядку та припустився порушення статті 6 Конвенції шляхом ненадання доступу до суду.

Також непереборні перешкоди для прийняття виваженого та мотивованого судового рішення, керуючись принципом правової визначеності, становить унесення до українського Кримінального процесуального кодексу правила про неможливість апеляційного та касаційного перегляду ухвали суду першої інстанції про відхилення скарги на бездіяльність правоохоронних органів щодо внесення відомостей про злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Такий крок зроблений за часів В.Ф. Януковича й був призначений, аби забезпечити спокійне життя місцевим злодіям і корупціонерам. Адже в регіонах давно створена та міцно тримається міцна зв'язка між владою виконавчою й судовою, правоохоронцями в особі прокуратури та поліції й місцевими незаконними ділками. Тому, домовившись на місці, крадій державного майна, корупціонер може бути впевненим у своїй подальшій безкарності, бо оскаржити подібну судову відмову місцевого суду неможливо. Існування подібного несправедливого й такого, що суперечить правам людини, які охороняються Конвенцією, правила нині в часи задекларованого очищення можна пояснити лише неповороткістю законодавця. Бо інші припущення можуть призвести ой як далеко!

Висновки. З урахуванням викладеного варто зазначити, що у сфері забезпечення справедливого судочинства на теренах нашої держави ще треба зробити значний обсяг справ. Це стосується як нормативно-правової діяльності, так і формування виправданих часом і досвідом ЄСПЛ правозастосовних підходів. У законодавчій царині необхідно запровадити більш жорстку відповідальність судів за винесення необґрунтованого та немотивованого вердикту, затвердити конституційні принципи оскаржуваності рішень в апеляційному й касаційному порядку, розробити відповідний інструментарій. У площині правозастосування варто сподіватися, що оновлені суди у своїй діяльності будуть керуватися такими основоположними принципами європейського судівництва, як справедливість і юридична певність.

Література

1. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. Москва: Международные отношения, 1998. 400 с.
2. Рішення ЄСПЛ від 24 червня та 27 жовтня 1994 року у справі «Кеммаш проти Франції» (Kemmach v. France). URL: <http://www.internationalhumanrightslexicon.org/hrdoc/docs/echrkemmachecase.html>.

3. Рішення ЄСПЛ від 21 квітня 2011 року у справі «Нечипорук і Йонкало проти України», заява № 42310/04. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_683.
4. Рішення ЄСПЛ від 10 червня 1996 року у справі «Бенхем проти Сполученого Королівства» (Benham v. the United Kingdom), заява № 19380/92. URL: <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:ihr/3109echr96.case.1/law-ihr/3109echr96>.
5. Рішення ЄСПЛ від 8 квітня 2004 року у справі «Асанідзе проти Грузії» (Assanidze v. Georgia), заява № 71503/01. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["002-4416"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
6. Рішення ЄСПЛ від 27 жовтня 1993 року у справі «Домбо Бегеер Б.В. проти Нідерландів» (Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands), заява № 14448/88. URL: <http://swarb.co.uk/dombo-beheer-bv-v-the-netherlands-echr-27-oct-1993/>.
7. Рішення ЄСПЛ від 9 жовтня 1997 року у справі «Андроніку та Константину проти Кіпру» (Andronicou and Constantinou v. Cyprus), заява № 86/1996/705/897. URL: http://www.hrcr.org/safrica/life/andronicou_cyprus.html.
8. Рішення ЄСПЛ від 12 липня 1988 року у справі «Шенк проти Швейцарії» (Schenk v. Switzerland), заява № 10862/84. URL: <http://swarb.co.uk/schenk-v-switzerland-echr-12-jul-1988/>.
9. Рішення ЄСПЛ від 9 червня 1998 року у справі «Тейшейра ді Кастро проти Португалії» (Teixeira de Castro v. Portugal), заява № 25829/94. URL: <http://swarb.co.uk/teixeira-de-castro-v-portugal-echr-9-jun-1998/>.
10. Рішення ЄСПЛ від 9 грудня 1994 року у справі «Руїс Торія проти Іспанії» (Ruiz Torija v Spain), заява № 18390/91. URL: [https://openlibrary.org/works/OL718867W/Case_of_Ruiz_Torija_v._Spain_\(39_1993_434_513\)](https://openlibrary.org/works/OL718867W/Case_of_Ruiz_Torija_v._Spain_(39_1993_434_513)).
11. Тихонова Ю.С. Мотивированность и обоснованность решений в гражданском судопроизводстве. Современное право. 2013. № 3. С. 108–110.
12. Сальвиа де М. Прецеденты Европейского Суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящиеся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод. Судебная практика с 1960 по 2002 г. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. 1072 с.
13. Рішення ЄСПЛ від 31 травня 2007 року у справі «Лізанець проти України», заява № 6725/03. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_216.
14. Рішення ЄСПЛ від 18 лютого 2009 року у справі «Андреева проти Латвії» (Andrejeva v. Latvia), заява № 55707/00. URL: <http://www.refworld.org/cases,ECHR,49a654aa2.html>.
15. Рішення ЄСПЛ від 29 жовтня 1991 року у справі «Гелмерс проти Швеції» (Helmers v. Sweden), заява № 11826/85. URL: <http://freecases.eu/Doc/CourtAct/4529165>.
16. Рішення ЄСПЛ від 23 жовтня 1996 року у справі «Леваж Престасьон Сервіс проти Франції» (Levages Prestations Services v. France). URL: <http://www.refworld.org/cases,ECHR,3ae6b6474.html>.
17. Постанова Верховного Суду України від 3 березня 2016 року у справі 5-347 кс 15.
18. Рішення ЄСПЛ від 28 березня 2006 року у справі «Мельник проти України», заява № 23436/03. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_037.
19. Рішення ЄСПЛ від 21 лютого 1975 року у справі «Голдер проти Об'єднаного Королівства» (Golder v. the United Kingdom), заява № 4451/70. URL: <http://swarb.co.uk/golder-v-the-united-kingdom-echr-21-feb-1975/>.
20. Рішення ЄСПЛ від 8 січня 2008 року у справі «Скорик проти України», заява № 32671/02. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO3726.html.
21. Рішення ЄСПЛ від 26 липня 2005 року у справі «Подбіельські та ППУ Полпуре проти Польщі» (Podbielski and PPU Polpure v. Poland), заява № 39199/98. URL: <http://swarb.co.uk/podbielski-and-ppu-polpure-v-poland-echr-26-jul-2005/>.
22. Рішення ЄСПЛ від 6 грудня 2007 року у справі «Воловік проти України» (Volovik v. Ukraine), заява № 15123/03. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_336.
23. Справа № 554/11212/14-ц, розглянута Октябрським районним судом м. Полтави. Архів Октябрського районного суду м. Полтави за 2014 рік.

Анотація

Гуйван П. Д. Обгрунтованість судового рішення як запорука його справедливості й законності. – Стаття.

У роботі проведено дослідження проблематики застосування національними судовими органами принципів справедливого судочинства у світлі їх тлумачення Європейським судом з прав людини.

Наголошено на обов'язку українських судів виносити обґрунтовані та мотивовані вердикти. Указано на недоліки в практиці перегляду остаточних рішень, що набрали законної сили. Відмічено недемократичні нормативно-правові побудови щодо апеляційного та касаційного перегляду окремих справ.

Ключові слова: мотивованість рішення, справедливість і визначеність правозастосування.

Аннотация

Гуйван П. Д. Обоснованность судебного решения как залог его справедливости и законности. – Статья.

В работе проведено исследование проблематики применения национальными судебными органами принципов справедливого судопроизводства в свете их толкования Европейским судом по правам человека. Отмечена обязанность украинских судов выносить обоснованные и мотивированные вердикты. Отмечаются недостатки в практике пересмотра окончательных решений, вступивших в законную силу. Указано на наличие недемократических нормативно-правовых построений относительно апелляционного и кассационного пересмотра отдельных дел.

Ключевые слова: мотивированность решения, справедливость и определенность правоприменения.

Summary

Guiyvan P. D. Justification of a court decision as a guarantee of its fairness and legality. – Article.

In this work, a study was made of the problem of the application by national judicial authorities of the principles of fair trial in the light of their interpretation by the European Court of Human Rights. The duty of the Ukrainian courts to make informed and motivated verdicts was noted. There have been shortcomings in the practice of reviewing final decisions that have entered into force. It is pointed out that there are undemocratic normative legal constructions regarding appellate and cassational revision of individual cases.

Key words: motivation of the decision, justice and certainty of law enforcement.